

17751

# CESTIUNEA GHENADIE

17751

ȘI

326892

## PARTIDELE POLITICE



### DISCURS

loc

PRILEGIUL DISCUȚIUNII RĂSPUNSULUI LA MESAJ  
ÎN ȘEDINȚA CAMERII DE LA 13 DECEMBRE



DE

### ALEXANDRU G. DJUVARA

Deputat al Col. II de Braila

23475



### BUCUREȘCI

TIPOGRAFIA «VOINȚA NAȚIONALĂ»

STR. BĂCANI 5, (HOTEL KIRIAZI).

1896.

323.3 (498)

BUCURESTI

MMSA

CONTROL 1953

RC91/06

1956

1961

D

B.C.U. Bucuresti



C23475

# CESTIUNEA GHENADIE.

ȘI

## PARTIDELE POLITICE

---

*Domnilor,*

Onorabilul orator care m'a precedat și s'a folosit de bine-voitoarea d-v. atențiune a declarat că nu-i plac documentele și că nu dorește să întunece prin citirea lor desfășurarea desbaterilor acestei Adunări.

Eū am înțeles foarte bine preocuparea d-sale, am înțeles'o cu atât mai mult cu cât m'a provocat la discuțiune, declarând că este dispus să reia împreună cu mine firul de la 1888; d-sa știe că mie din potrivă imi plac desbaterile documentate—de aceea v'eu voi și cere voe ca să încep printr'un document.

Nu mult după 1888, la 1889, în

4

prima Cameră conservatoare chiar, acest onorabil reprezentant nu al unei disidențe liberale — căci ați vădut că a terminat spunându-vă că d-v. sunteți în disidență, iar nu d-sa, căci d-sa pare a fi acum apărătorul adevăratelor principii liberale; acest onorabil reprezentant, dic, la 1889 se găsea în Camera conservatoare, și iată cum vorbea: «liberali-conservatori, «conservatori-liberali, conservatori-«puri, concentrați, constituționali con-«vinși sau învinși, — ce însemnează «toată această luptă de cuvinte, dacă «nu trist pretext de desbinare între «noi, merit să facă să scape direc-«țiunea politiceii exterioare din mâi-«nele noastre.»

La 1889, d. Ceaur-Aslan era deci conservator, și nu numai că era conservator, dar să încerca să dea aceluși partid o lecțiune bine-voitoare de disciplină, repudiând nuanțele cari împetrițau formațiunea reacționară și amenințau ast-fel să desorienteze direcțiunea ei.

Când, dar, cine-va poate avea conștiință politică atât de elastică în cât să cuprindă cu ea nu numai toate nuanțele conservatoare, ca la 1888, dar încă și toate nuanțele liberale, ca acum la 1896, atunci acel cine-va sau a câștigat dreptul de a vorbi în numele tuturor partidelor și principiilor,

saŭ a pierdut dreptul de a vorbi în numele orî-cărui partid și orî cărui principiŭ,—ceea-ce, în definitiv, este tot una. (*Aplause*).

A vorbit d. Aslan de 1888, de trista sfârșiere din sinul partidului liberal care a precedat pe 1888. Da, aŭ fost disidențe și noi cari am făcut atunci o disidență convinsă și de principii, nu retractăm nimic din ceea ce am făcut. (*Aplause*).

Aŭ fost, însă, și atunci disidenți și disidență, după cum sunt disidenți disidențe și disidențe. La 1888 stau înaintea partidului liberal disidențele lui C. A. Rosetti, lui Dumitru Brătianu, a lui Kogălniceanu și atâția alții. Priviți, d-lor, și vedeți pe cine mai aveți astă-đi înaintea d-voastră ?

Imprejurul d-voastră chiar, d-le Fleva, erau la 1888 oameni ca Take Ionescu, Arion, Lecca..... uitați-vă, cine vă înconjoară astă-đi. Numărați-vă tovarășii actuali de luptă, și mai ales cântăriți-i; vă veți da poate seama mai bine de cine sunteți înconjurați. (*Aplause*).

Ați dis, însă, că de data aceasta ați voit să scăpați drapelul partidului liberal cădut în noroi — și, să 'mă dați voie d-lor, să nu mă adresez d-lui Cœur Aslan, ci să mă adresez de preferință d-lui Fleva, căci d. As-

lan nu a fost de cât organul prin care d. Fleva ne-a vorbit.....

D. V. Kogălniceanu. Iar d-voastră al d-lui Stătescu.

D. preşedinte. Bine-voiţi a nu întreprinde şi a asculta cu aceeaşi religiozitate ca până acum.

O voce. Şi raportor al tarifului autonom. (*Sgomot*).

D. Al. G. Djuvara. D-le preşedinte, vă rog respectuos să îngăduiţi ca să fiu întrerupt; aceasta îmi procură, în treacăt, ocasiunea să spun cine sunt întrerupătorii.

Să răspund dar mai întâi d-lui Kogălniceanu, sau, ca să dic mai bine, d-lui Vasilică — cum îl numea odinioară ilustrul său părinte, în orele când era bine-voitor către d-sa.

D. V. Kogălniceanu. D-voastră aţi figurat pe lista conservatorilor.

D. Al. G. Djuvara. Aşi dori să'l pun pe d. Vasilică faţă în faţă cu alt tînăr, cu d. Dan Brătianu, al căruia nume nu cedează ca strălucire nici în cinste nici în patriotism, numelui pe care îl poartă d. Kogălniceanu. Ce a făcut, însă, onor. întrerupător ieri? A găsit de cuviinţă să atace pe d. Dan Brătianu, dîcînd că numai graţie numelui părintelui său a putut intra în Parlament. Dar, d. Vasilică Kogălniceanu, cum a intrat oare în această Cameră, dacă nu mulţumită sprijinu-

lui dat de partidul liberal — nu d-lui Vasilică—ci numelui de Kogălniceanu pe care 'l poartă?

D. V. Kogălniceanu. Inexact.

D. Al. G. Djuvara. Să știți, însă, un lucru d-le Kogălniceanu :

Un nume mare poate, câte o dată, să deschidă chiar ușa Parlamentului aceluia care 'l poartă, dar nu este nume orî cât de glorios care să vă pótă sluji de pavăză, fie în Parlament fie aiurea, împotriva atingerilor pe cari înși-vă vi le veți da. Nimeni nu vă va confunda cu marele Kogălniceanu, care nu mai este astăzi, din nenorocire, nici spre sprijinul d-vóstră nici spre sprijinul partidului liberal. (*Applause.*)

Mi s'a ȃis, într'o a doua intrerupere, că am fost raportor al tarifului general autonom. Este exact. Am lucrat în comisiunea de alcătuire a aceluï tarif, și în urmă, când s'a făcut apel la mine să fiu raportor al tarifului, am primit, fiind-că mă ocupasem de aproape și de demult cu această cestiune. Ați uitat, însă, un lucru d-le intrerupător; ați uitat cum s'a terminat discuțiunea aceluï tarif. Am fost raportor al articolelor tarifului—și un tarif autonom nu definește o politică de relațiuni economice. Știți, însă, că nu am înțeles un singur minut ca tariful acela să fie în mâna

partidului conservator o armă de pre-  
cupeteire a unei ameliorări de rela-  
țiuni politice cu sacrificarea intere-  
selor economice ale țerei. (*Aplause.*)

Știți foarte bine că, în cea din  
urmă ședință în care s'a votat legea  
care punea în lucrare tariful, m'am co-  
borât de la tribună, mi-am reluat lo-  
cul meu de deputat și am propus un  
amendament prin care ceream ca ta-  
xele din tariful autonom să nu se con-  
ceadă de cât în schimbul altor avan-  
tagii ce ni s'ar acorda și noue. Ce-  
ream ca taxele tarifului să poată fi  
majorate împotriva Statelor cari nu  
ar voi să ne conceadă nimic. Amen-  
damentul a usturat tare pe conserva-  
tori; ei nu aũ putut să'l înlăture de  
cât făgăduind că vor menține ast-fel  
tariful împotriva tuturilor Statelor—cu-  
vântul dat, însă, a fost călcat puțin  
după aceea, dovadă că aveam dreptate  
se bănuesc făgăduelile ce faceaũ. Fac  
apel pentru acestea la d-l Pop și la  
alții cari erau atunci în Cameră.....  
(*Aprobări.*)

Ce ați voit dar să spuneți întreru-  
pându-mă?

Ne-ați dis, însă, prin organul d-lui  
Ceaur-Aslan, că nu mai prin dv. s'a  
scăpat drapelul partidului liberal, căci  
ați ridicat acest drapel din noroiũ,  
pentru-ca să'l puneți în mâna actua-  
lului guvern.



Din care noroiu ?

Din acel noroiu pe care îl vânturați d-voastră cu prilejiul agitărei cestiunei Ghenadie, din noroiul celor mai josnice pături ale populațiunei din București ? (*Aplause*). Său vorbiți de noroiul ce ați frământat pe piețele publice, și de care nu v'ați putut curăța încă nici până acum ?

A fost, însă, ferit drapelul liberal de ceva ; dar nu guvernul trecut ci partidul liberal întreg a contribuit la aceasta ; partidul întreg a scăpat drapelul liberal ca să nu fie pătat cu sînge în mijlocul agitației ce ați provocat. (*Aplause*.)

Pe d-v. însă, partidul n'a putut nici în împrejurări atîta de covârșitoare să vă ridice de unde ați cădut. (*Aplause*.)

Domnilor, cestiunea Ghenadie, cestiunea fostului mitropolit primat, iată tema pe care d-v. ați atacat guvernul trecut, și partidul liberal.

Eū am înțeles până la un-oare-care punct reserva pe care și-a impus-o membrii Cabinetului actual și decisiunea ce par a fi adoptat de a nu spune în aceste desbateri tot ceea-ce se putea și trebuia să se spuie în cestiunea Ghenadie ; o înțeleg, pentru-că s'a încheiat dîilele trecute armistițiu între partidele politice pe această chestiune și d-v. știți că ar-

matele cele mai îndărjite la luptă, după un armistițiu, simt cât-va timp un fel de depresiune, nu se mai luptă cu tăria cea d'întăiū.

Ar fi fost și mai corect și mai prudent din partea aceloră cari aū constituit opozițiunea militantă, în cestiunea Ghenadie, ca să nu o redeschidă așa de curând. A fost o dorință unanimă ca această cestiune să fie stînsă; partidul liberal a consimțit și a lucrat la aceasta pentru rațiunii de Stat de o ordine superioară și pe care voi încerca să le expun. De oare-ce, însă, adversarii noștri găsesc că pot încă să discute această cestiune și încearcă să facă dintr'însa capital politic, este de datoria noastră să răspundem și neexactităților și insinuărilor calomnioase ce se produc.

Cred, într'un cuvânt, că a sosit momentul să expunem și noi adevărata cestiune Ghenadie și să arătăm ce a făcut partidul liberal cu prilejul desfășurării ei.

Domnilor, este un lucru cunoscut de toți că, încă de la 1893, se strecurase vrajba în Sinod; că parte din înalții prelați, cari compun episcopatul român, trăiau în raporturi încordate cu mitropolitul primat. Ședințele Sinodului deveniseră aprópe imposibile: cea mai netăgăduită dovadă despre aceasta o veți găsi în modificările pe

cară d. Take Ionescu a fost silit să le introducă în însăși legea sinodală.

Încetul cu încetul, vrajba a luat proporțiuni îngrijitoare, căci acum Sinodul era unanim, în fața fostului mitropolit, cu o pornire vădită de ostilitate.

Cară erau motivele vrajbei?

Cum s'au formulat, în scurt, învinuirile ce le aduceau fostului mitropolit?

Aceste învinuiri sunt coprinse, în câte-va cuvinte, ast-fel: că prin intrigă și prin bani cel mai nevrednic dintre episcopii români ajunsese mitropolit (*Aplause prelungite*).

Aceasta este origina mai apropiată a cestiunei Ghenadie, cestiune care a luat naștere sub regimul conservator, pregătită de regimul conservator —și pe care partidul liberal, venind la cârma țerei, a moștenit-o împreună cu bagajul de neajunsuri pe care conservatoriul l'au lăsat în urma lor.

Dovada acestui lucru este lesne de făcut.

Într'adevăr, d-lor, cu mult mai înainte ca partidul liberal să fie pus în cunoștință despre învinuirile ce se aduceau mitropolitului, partidul conservator, care fusese complicele acestui mitropolit (*aplause*)—complice pentru a-l aduce la scaunul Primăției —partidul conservator însuși s'a în-

sărcinat să ne lumineze asupra carierei acestui Înalt Prelat.

Am aci colecțiunea întreagă a jurnalului *Ziua* unul dintre cele d'întâiū organe cari aū denunțat opiniunei publice actele mitropolitului Ghenadie. Al cui a fost acest jurnal nu am nevoie s'o spun; se va vedea îndată al cui a fost acest organ, când se va face apropierea între campania dusă de acest ziar și campania dusă de cele-l'alte organe conservatoare.

Înțelegeți bine, d-lor, că nu poate intra în intențiunea mea de a vă ceti colecția ziarului *Ziua*; nu doresc să vă obosesc; voiū ceti numai titlurile articolelor ce s'aū publicat; aceste titluri sunt atâta de sugestive în cât mă pot dispensa de a reproduce înaintea d-voastre și fondul. Iată aceste titluri :

«Atacerea vestmintelor sacerdotale de la Episcopia de Argeș, pe când era acolo Episcop Mitropolitul Primat».

«Cum califică canoanele bisericești fapta părintelui Ghenadie în chestia vestmintelor de la Curtea de Argeș».

«Codul penal și fapta comisă de fostul Episcop de Argeș».

«Cele șapte candelé...»

«Mitropolitul Primat Ghenadie falsificator».

«Mitropolitul Primat plastograf în 1874 pe când era archimandrit».

Prin numărul de Joi, 15 Februarie, jurnalul încheie seria de articole, cerând ca guvernul să-și facă datoria.

Și, în fine, într'un articol de la 27 Februarie, intitulat *Procurorul da, Dumneșeu ba*, ziarul conservator insinuă că partidul național-liberal va ierta pe monachul Ghenadie, dar că Dumneșeu nici o dată nu-l va ierta. Mi se va dice, însă, că acestea sunt articole dintr'un pamflet nemărturisit. Ei bine, aceleași acușățiuni au fost repetate tot cu atâta violență, dacă nu cu violență mai mare, în cele mai autorisate organe ale partidului conservator. Căci, ne vom ocupa astăzi, mai îndelung, de partidul conservator. E bine, într'adevăr, să vorbim și cu d. Fleva și cu gruparea d-sale; dar e bine să vorbim mai ales cu partidul conservator...

D. I. Grădișteanu. Cer cuvântul.

D. Al. G. Djuvara. Fiind-că în această formațiune monstruoasă de opozițiune, care s'a năpustit asupra partidului național-liberal, în cestiunea Ghenadie, gruparea d-lui Fleva a fost coada; coada se agită, nu mușcă, capul este care mușcă, și capul a fost partidul conservator.... (*Aplause prelungite.*)

Cu dânsul se cuvine să vorbim, organul autorisat al partidului conservator *Epoca*.

D. C. Politimos. La care ai lucrat și d-ta.

D. președinte. Te rog, d-le Politimos, să nu măi întreropi.

D. Alex. G. Djuvara. D-le președinte, lăsați pe d. Politimos sa'și exercite și în această împrejurare puterea glasului său (ilaritate).

Am scris câte-va articole la *Epoca* d-le Politimos, *toate semnate*, și din punctul de vedere al ideilor liberale ce acele articole coprind, nu am nimic de retractat. Dar veți recunoaște în schimb, că am scris la ziarul *Epoca*, la 1888, într'un moment critic pentru acel ziar, atunci când directorul ziarului era închis la Văcărești, așa că nu puteți să'mi suspectați nici generositatea, nici liberalele mele porniri.

Ce dicea *Epoca*, nu la 1888, e prea mult d'atunci! ci acum în anul nostru și cu privire la cestiunea Ghenadie?... într'o serie de articole, această gazetă nu a făcut de cât să repete toate acușățiunile făcute de *Ziua*; să le măi înflorească puțin, și să adaoge unele cari de abia se pot citi în acest Parlament.

Gazeta *Epoca* ne vorbește și ea de furtul vestmintelor; acuză pe mitropolitul Ghenadie în numărul său de la 11 Ianuarie, că «ia de la Aședămintele Brâncovenești, din fondul milelor,

12.000 lei, *fără acte justificative...*»; publică în numărul său de la 28 Februarie declarațiunea de *nevrednicie* pe care protosinghelul Hariton Mateescu o face în contra lui Ghenadie; iar în numărul său de la 21 Ianuarie 1896—vedeți că nu a trecut nici anul de atunci! *Epoca* face mitropolitului Ghenadie, căruia partidul conservator a încredințat acum steagul său, următoarea întrebare: «Ar putea I. P. S. S. Mitropolit Primat să ne răspundă prin vre unul din numeroasele diare la cari colaborează, cam ce fel de *slujbă* are la Mitropolie un oare-care Tasse, fost chelner la hoteluri prin Pitești, și actualmente cu domiciliul stabil chiar în apartamentele Mitropoliei?» Și, în fine, într'un articol prin care încheie campania în contra lui Ghenadie, *Epoca* se întreabă dacă nu simte guvernul că a sosit momentul să ia măsuri urgente pentru dovedirea faptelor și pedepsirea culpabilului, căci, dice *Epoca*: «sunt fapte mult mai grave, după câte știm, cari se articulează în contra mitropolitului și cari nu s'aun dat încă publicității».

Iată, d-lor obârșia cestiunei Ghenadie, iată cum în fața opiniunii publice a fost desbrăcat și de prestigiul său aparent, acela care se desbrăcase de mult de prestigiul său real; iată

cum în opiniunea publică s'a sdruncinat bunul renume, temeinica basă a considerațiunei și a respectului de care trebuie să se bucure mitropolitul țerei.

Ast-fel stând lucrurile, trebuia să nu trebuia să se ocupe guvernul și partidul liberal de cestiunea Ghenadie? Situațiunea care se crease în înaltul personal bisericesc trebuia să nu primească o soluțiune?

De o parte d-lor, era Sinodul în complectul său; toți Episcopii în cap cu I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei; înalți prelați asupra căroră se vor fi produs prin gazetele interesate insinuări răutăcioase, dar în contra căroră nu s'a produs și nu s'a dovedit nimic. În fața acestor înalți prelați, sta singur mitropolitul primat, acusat de opozițiunea conservatoare și mai de toată presa.

În asemenea condițiuni, și la așa moment, s'a dat hotărîrea S-tului Sinod; și mă pot dispensa de a intra în examinarea atât a hotărîreii, cât și a competenței S-tului Sinod.

D. Politimos. Pentru că nu vă convine.

D. președinte. Rog pe d. Politimos să nu întrerupă.

D. A. G. Djuvara. Lăsați d-le președinte pe d. Politimos să mă întrerupă. Vă pot spune îndată, d-le Poli-



timos de ce nu cercetez sentința ; nu doar că nu ne-ar conveni să vă arătăm greșeala intenționată ce a-ți făcut confundând din Pidalion, o *interpretare* a canoanelor, cu un *text* de canon ; dar nu este nevoie să discutăm sentința și competența Sinodului fiind că atunci când Sinodul a dat hotărîrea sa în privința mitropolitului Ghenadie, conservatorii au căutat să aplice acestei hotărîri dreptul modern și formele procedurii civile ; și am dreptul să-i întreb pentru ce nu au aplicat dreptul modern și formele procedurii civile și la a doua judecată făcută fostului mitropolit, pe când nu mai era de cât monachul Ghenadie, monachul cel răsvrătit de la Căldărușani. D-lor, un diar care este al unei grupări politice pe care eu nu o confund cu partidul conservator, diarul unei grupări care în chestiunea Ghenadie mai ales, a avut o atitudine cu totul alta de cât cea a partidului conservator, diarul constituționalilor, *Constituționalul*, judecă în chipul următor, a doua hotărîre dată de Sinod :

«Ce înseamnă însă *ridicarea* sentinței...? E clar, că în drept există numai sentințe de *condamnare*, *achitare*, *revocare*, *absolvire*. *anulare*, o sentință, o hotărîre de *ridicare*...»

mult referi la vre-un secesu...  
 BUREAU CENTRAL

STHEZ

Cum dar a doua hotărîre a fost mai conformă cu formele procedurii și mai juridică de cât cea d'întâiu? Unde este dar consecința d-voastră, dacă judecați cu două porniri și măsurați când cu o măsură, când cu cea-l'altă? Ce a făcut, d-lor, în definitiv sentința de caterisire? Nu a făcut nimic altceva de cât să curețe personalul bisericesc de un prelat pe care cu toții l'ați declarat nevrednic de a ocupa rangul de mitropolit.

Noi avem adâncă convingere că, în cestiunea Ghenadie, ast-fel cum s'a prezentat întâiu, și ast-fel cum ar fi rămas, dacă d-voastră nu sileaiți partidul liberal să vă ia din mână arma periculoasă ce îndreptaserăți în contra țerei; noi avem dic, convingerea că în cestiunea Ghenadie d-voastră n'ați avut nici legea, nici morala pentru d-voastră.

Pentru d-voastră cestiunea Ghenadie nu a fost altceva de cât un teren politic de exploatat.

Ați speculat, într'adevăr, credința statornică a poporului român pentru religia lui strămoșească; ați speculat ambițiunea și resentimentele unui monach rătăcit; ați speculat entuziasmul prea lesne credător al tinerimei universitare; și nu v'ați dat în lături de a făptui cea mai josnică necuviință socială, coborând în stradă pietatea

tot-d'a-una respectabilă a femeilor pentru ca să o faceti să defileze în mijlocul unei mascarade demagogice fără precedent în această țară. (Aplause).

D. Politimos. Dacă ai fi fost în pielea lui Ghenadie și d-ta te-ai fi răsvrătit. (Ilaritate.)

D. Al. Djuvara. Dar ne-ați întrebat de ce am revenit de la primele noastre hotărâri, de ce ne-am temut, dacă era numai o mișcare care se producea de uliță și în uliță, pentru ce a demisionat un guvern și a venit altul, și de ce nu s'a menținut, în întregul ei, prima hotărâre dată de Sinod? Căci, pe de o parte, vă place să susțineți că cestiunea Ghenadie era numai o cestiune obicnuită de luptă între partide; iar, de altă parte, susțineți că țara întreagă era în picioare îndreptând resentimentele ei legitime împotriva guvernului liberal.

D. Fleva, într'adevăr, ne-a spus: «Agitațiunea era pretutindenă, v'ați temut de opiniunea publică...» Nu, d-le Fleva, nu era agitațiunea pretutindenă, și nu se sculase țara în picioare. Vi s'a întâmplat și d-voastră ceea-ce se întâmplă celor cari abusează prea mult de alcooluri; ei cred că se învârtește pământul în jurul lor, când în realitate nu se învârtesc de cât mințile lor. Beția proprie d-voastră, agitațiile,

v'a făcut să credeți că țara însă-și să agită. (*Aplause.*)

Dacă însă țara nu a fost agitată și mișcarea nu a fost de cât factice, cum de susținem că cestiunea Ghenadie a fost o cestiune națională și periculoasă? V'ați întrebat: de ce să se strice rostul constituțional, și să se întrunească liberalii cu conservatorii ca să dea o soluțiune acestei cestiuni?

Ei, d-lor, nu teama de d-voastre a făcut pe liberali să stea pe loc și să se gândească.

D-voastră, d-le Fleve, cu brațul dv. ați turburat numai apa la suprafață, înapoia d-voastră, însă, era o altă mână mai puternică și mai de temut, care învisipia otrava în apa pe care o turburați, otravă care putea să pătrundă departe de tot, *în adâncimile*, în apele profunde, limpezi și liniștite, corumpând simțul național în aceste adâncimi la cari nu va ajunge nici o dată superficiala d-voastră agitare.

Preocupați de a agita suprafața și de a lovi partidul liberal, nu ați vădit mâna care lucra ast-fel în po-triva țerei—dacă aceasta mai poate fi scuza d-voastră ca Român — aceasta este, însă, și condamnarea definitivă ca om politic. (*Aplause.*)

Dar d-lor, spusele mele pot oare să convingă adversarii politici și să'l

facă să înțeleagă că lucrurile s'aun pe-trecut ast-fel? N'am această preten-țiune. Pentru ca să conving dar, nu adversarii, ci opiniunea publică și țara, mă voi folosi, dar, nu de spusele mele ci de cuvintele membrilor celor mai autorisați ai partidului conser-vator.

Când, oare, un partid politic își pôte rosti într'un mod mai puternic, într'un mod mai categoric cugetările sale, de cât atunci când șefii lui, când statul lui major întreg, cutree-rând țara de la un capăt la ce-l'alt, se duc într'un centru mare, în fosta capitală a Moldovei ca să vorbească opiniunii publice? Când un partid politic, cu mare pompă, ține o întrunire la care iaă parte oameni ca d-nii Lascar Catargiu, G. Gr. Cantacuzino și general Manu, cari știți d voastră că nu se mișcă din loc pentru ni-mic, este că acel partid are de spus țerei lucruri însemnate și grave.

Ce s'a dīs la întrunirea de la Iași asupra cestiunei Ghenadie? Dīsus'a *astă-dī* că a fost o simplă cestiune de luptă între partide; că a fost o ces-tiune care se putea lesne potoli, că a fost, cum dīcea adineaorea d. A-slan, o lesnicioasă intrare în legali-tate și nimic mai mult?

Nu. Iată cum se rostea d. general Manu la întrunirea de la Iași, d-l ge-

neral Manu, un membru înfipt istoricește și în partidul conservator și în credințele religioase :

«Dacă, nesocotind sfaturile noastre «desinteresate, guvernul liberal s'ar «încăpățâna... și ar provoca alegerea «unui nou mitropolit, ne-am găsi în «fața situațiunei următoare: cu un «mitropolit de fapt, ales în puterea «silniciei de așa voiū, așa fac, și cu «un altul de drept, care fusese ales «de o adunare reprezentativă a țerei, «care nu a fost dat la o parte țe ca- «lea prescrisă de legi și cu formule «cari garantează dreapta judecată, «așa că sentința să se poată res- «pecta de toată lumea—și ast-fel bi- «serica noastră ortodoxă s'ar găsi cu «două mitropoliți primați.

«Nu voim să aducem la noi cele ce «s'aū întâmplat în țerile catolice, unde «s'aū vădut papi și antipapi. Nu voim «să se ajungă a se face schismă în «interiorul Bisericei noastre, și apoi «față chiar cu cele alte biserici or- «todoxe.....

«....Trebue să'l deșteptăm și pe Re- «gele în privința primejdiei ce ane- «nintă Biserica și care s'ar putea res- «frânge, prin rea voință și chiar a- «supra dinastiei române, care de abia «acum în a treia a sa generațiune, în- «cepe a deveni de aceeași religie cu «țara».

Această cuvântare a d-lui general Manu a fost la Iași subliniată de aplausele conservatorilor.

Ce să coprinde în aceste puține cuvinte, ce se afirmă?

Se afirmă trei lucruri cari au făcut ca partidul liberal să se gândească matur la uneltirile ce se puteau ascunde. ...

D. I. Grădiș'eanu. Târziu v'ați deșteptat.....

D. A. G. Djuvara. Atunci când ați făcut d-voastră posibilă primejdia, atunci am vădut-o și noi (*aplause*).

Care era dar, d-lor, pericolul?

Cel d'intâiu pericol, era să nu se agite o idee care deja începuse să fie insinuată, și pe care d-voastră n'ați încetat de a o agita și astăzi anume că M. S., fiind de altă religie de cât religia țării, El ar putea rămâne cel puțin indiferent la compromiterea prestigiului Bisericeii române. Un al doilea punct care reese din discursul d-lui Manu, este că s'ar fi putut exploata, că începuse a se exploata ideea că Biserica noastră s'ar găsi, în scurt timp, în schismă, cu toate Bisericele ortodoxe;.... și pricepeți d-voastră, ce se înțelege prin toate Bisericele ortodoxe, căci una este mai ales Biserica ortodoxă în Europa. O a treia idee amenințătoare, coprinsă în discursul d-lui general Manu, era ur-

mătoarea : că în țară la noi chiar va fi o schismă în Biserică : și că, pe când noi vom avea Mitropolit Primat pe acela care ar fi fost instituit de marele colegiu electoral, o parte din țară era să aibă un alt Mitropolit Primat, caterisit și isgonit de Sinod, dar îmbrățișat de conservatori și de d. Fleva.

Ei, d lor, nu vi se pare d-voastre, că cestiunea ast-fel clar pusă, schimbă cu totul problemul? Că nu mai este ast-fel cum o prezentați adineaori înaintea Camerei? Nu vi se pare, d-voastre, că putea o legitimă și patriotică îngrijire să coprindă guvernul și partidul liberal în fața campaniei ce se începuse? Nu vă amintiți că începuse oare care tresărire de îngrijire, în sênul populațiunei din jurul Bucurescilor? Și această tresărire, la rëndul ei, nu vă amintește pe 1888?—acea pagină a mișcării de la 1888, pe care noi nu am iscălit nici o dată și pe care o repudiem din toată puterea convingerei noastre?

Ce? Voiati d-voastră să vedeți iarăși țărănimea împinsă împotriva puterilor constituite, și de astă dată, mergënd cu atât mai lesne în urma iconarilor, cu cât era să fie vorba de un Mitropolit? Vi se pare, d-vóstră, că nici aceasta nu ar fi fost o primedie națională?



Dar, d-lor, când ne dați publicate în unele din gazetele cele mai autorizate ale partidului conservator—nu o serie de articole, căci prea ar fi bătător la ochi—ci articole isolate, aruncate ici colo, la intervale de două sau trei ani, articole în cari se arată că România n'ar fi tocmai destul de vârstnică pentru ca să rămăe de sine stătătoare; și când acele articole ne sfătuesc să primim oare-care obla-duire și să o primim cu recunoștință, nu simțiți d-voastră că cestiunea Ghenadie devenise o cestiune gravă pentru noi?

Netăgăduit, d-lor că da și gravitatea situațiunei provenea de acolo, că partidul conservator istoric, acela care lucrează cu ortodoxia în politica intimă a țerei,—îmbrățișase cestiunea Ghenadie sub pretextul atașamentului său tradițional pentru Biserica și credința strămoșilor noștri. Ce era de făcut, în asemenea împrejurări? Să se retragă partidul liberal de la putere și să lase partidul conservator, în brațe cu Ghenadie, având pe d. Fleva pe uliță și în față tot partidul liberal cu o platformă admirabilă în ochii țerei? Căci, în definitiv, pozițiunea partidului liberal era nu se poate mai bună—liberalii potrivit programului de la Iași și conform judecăței Sinodului, voiau să restabilească lucrurile

ast-fel cum trebuiaŭ să fie, iar nu ast-fel cum le așternuse desordinea conservatoare.

Liberalii lăsaŭ să se îndepărteze acela care prin amenințări și prin bani... (*Intreruperi*).

D. C. Politimos. Accentuați d-le Djuvara cine a luat bani.

D. președinte. Cu toată dorința și cu toată toleranța d-lui Djuvara sunt dator de a vă opri să mai intrerupeți.

D. N. Fleva. Dar să împiedicați pe d. Djuvara a face nevrednic pe un mitropolit căruia ministrul actual al cultelor... (*Intreruperi*).

D. Al. G. Djuvara. Dacă ați fost convingși despre nevinovăția fostului mitropolit, atunci când ați cutreerat ulițele, și dacă sunteți convingși de aceasta și acum, fiți consecinți cu d-v., să mergeți la jurați în procesul de calomnie care l'a intentat fostul mitropolit *Voinței Naționale*. Vă dăm întâlnire ca să discutăm acolo probele. Mă tem, însă, că nu veți veni. Mă tem că fostul mitropolit se va mulțumi cu ridicarea, în formă, a sentinței sinodale.

Nouă, însă, să ne lasați convingerea noastră pe care v'o putem cuprinde în câte-va cuvinte. Revisuirea cestiunei Ghenadie nu a putut și nu poate fi privită de cât ca o pură cestiune de formă; fondul a rămas nea-

tins: sunt lucruri cari nu se pot spăla. Și aci putem aplica imaginea poetului: conștiința omului, în care a intrat păcatul este ca un vas adânc, când a pătruns odată noroiul în vas, pot să treacă apele îndelung de-asupra lui, ele nu mai pot scoate noroiul dinăuntru. (*Aplause*).

Ce putea dar face partidul liberal?

Să se retragă de la putere și să vârlase țara în această situațiune?

Era să diceți că partidul liberal a cădât pe cestiunea Ghenadie, creată de el, și prin incapacitatea lui; era să diceți că a cădât prin neputința în care s'a găsit de a da o soluțiune acestei cestiuni; că a fost strivit sub greutatea puterei, fiind-că nu era demn s'o poarte.

Vedeți, d-lor, ori-ce ar fi făcut partidul liberal de atacurile d-v. nu se putea feri.

Oare credeți d-v. că noi nu vârlpresupuneam destul de iscusiți ca să găsiți în tolba d-v. săgeți pentru ori-ce împrejurare?

Poate că, abandonând aventura primejdioasă cu care conservatorii și d. Fieva atrăgeau opiniunea publică, partidul național-liberal s'ar fi acoperit mai mult; da, dar ar fi descoperit țara și aceasta a fost o rațiune destul de puternică pentru a'l hotări să rămână la cârma Statului.

Partidul liberal a smuls deci din mâ-nile d-v. arma periculoasă pe care, voind s'o îndreptați contra acestui partid, o îndreptaserăți în contra țerei. A rămas partidul liberal la putere pentru a dovedi că, în ceasurile de grea cumpănă, el este gata chiar dacă în aparență și-ar știrbi din puterea lui, să nu stea la îndoială și să o știrbească pentru a acoperi și țara și pe Rege.

D. I. Grădișteanu. Și să rămâneți la putere.

D. I. Mărgăritescu. Ba să veniți d-v. și să ne băteți cu bătele și cu cio-megele....

*Juvara:* Iată pentru ce partidul nostru a ți-nut să dea, el însuși, soluțiunea ces-tiunii Ghenadie.

Dar ne întrebați, d-le Fleva, pentru ce partidul liberal a dat soluțiunea cu partidul conservator și nu s'a ad-resat la d-voastră căci aveți și d-v. soluțiune, aveți și d-voastră marfă de plasat cu acest privilegiu. (*Aplause, ilaritate*)

În fine, aveți și d-voastră o de-misiune Ghenadie. Îmi aduc aminte chiar, că o caricatură bine inspirată, arăta publicului un fel de cursă bi-zară între Căldărușani și București, o alergare între d-voastră și conserva-tori pentru a ști cine va sosi mai re-pede de la Căldărușani cu demisiu-

nea, pentru a o remite M. Săle. Și, de și sunteți un cunoscut amator de cai, d-voastră, d-le Fleva, ați avut în această cursă o montură incomparabil mai slabă de cât cea a adversarilor.

Representanții partidului conservator aveau la spatele lor nu numai un partid întreg, dar tocmai acel partid istoric care, în politica internă a țării, lucrează cu ortodoxia, ast-fel că în definitiv prezenta garanție că nu va mai interveni nimeni în viitor ca să mai agite cestiunea fostului mitropolit. (*Aplause.*)

Dar diceți d-voastră că aceste sunt cuvinte și cuvintele nu ne conving. Dar, dacă cuvintele noastre nu vă conving, vă întreb: nici cuvintele M. S. Regelui nu vă pot convinge? Atunci sunteți, d-le Fleva, un imoenitent. A considerat sau nu M. S. Regele cestiunea Ghenadie ca o cestiune periculoasă și națională?

Iată ce dicea M. S. cu ocaziunea investiturii *aceluia* pe care partidul liberal a avut cinstea să-l aleagă deja de două ori mitropolit al țării. Iată ce dicea Regele când întărea în scaunul Mitropoliei pe P. S. S. Iosif Gheorghian:

«Investitura Mitropoliților și a Episcopilor este un act tot-d'a-una în-  
«cor jurat de o mare solemnitate; de

«astă-dată, însă, această ceremonie do-  
 «bândește o deosebită însemnătate, căci  
 «ea s'a săvârșit nu numai în fața  
 «S-tului Sinod, a Corpurilor legiu-  
 «toare și a autorităților constituite, ci  
 «și a tuturor frunțașilor țerei, cari au  
 «închinat puterile și rivna lor la ridi-  
 «carea și întărirea Regatului. Aceasta  
 «este o scumpă mărturisire că toți  
 «se întélnesc într'un singur gând, în-  
 «tr'o singură voință, de câte ori se pre-  
 «sintă mari cestiuni naționale, când  
 «Patria are nevoie de concursul tutulor  
 «filor săi».

Dacă nici aceste cuvinte a căror  
 înălțare de cugetare a fost înțeleasă  
 de țara întreagă, dacă nici aceste cu-  
 vinte nu vă pot convinge, atunci re-  
 pet, d-le Fleva, ve'ți fi pururea nepo-  
 căit. Dacă s'a dat împreună o soluțiune,  
 atât conservatorii cât și liberalii au  
 lucrat pentru a repara o greșeală ;  
 greșeala, însă, care s'a reparat a fost  
 a conservatorilor, iar nu a liberali-  
 lor — căci, prin faptul lor, și numai  
 prin faptul lor, cestiunea Ghenadie a  
 devenit un pericol național.

Ori-cum, însă, s'a încheiat un ar-  
 mistițiu între două *partide* politice ;  
 acest armistițiu pe d-voastră nu vă  
 poate privi.

De aceea poate ați și rămas în a-  
 gitație și ați dus înainte cestiunea  
 până în acest Parlament. Tractatul

încheiat între conservatori și liberali, d-le Fleva, nu vă putea cuprinde. Două armate când stau față în față pot să încheie un armistițiu, pot să-și garanteze respectarea reciprocă a liniștei, dar nu vor putea nici o dată să garanteze că și fugarii lor au să fie fideli angajamentului luat. (*Aplause*).

Acordul de a pune capăt agitației nu putea cuprinde și scandalul impersistent, și de aceea nici d-voastră n'ați putut fi cuprins. (*Aplause*).

Dar ați atacat cu cea din urmă violență actele judecătorești făcute în afacerea Ghenadie, și, folosindu-vă de revenirea în formă asupra acestor acte, ați voit să condamnați și magistrații cari au lucrat cu ele.

O voce. Sunteți organul d-lui Stătescu.

D. Al. G. Djuvara. Eă m'ași mândri să fiu aici organul d-lui Stătescu, și sunt convins că în ori-ce alt mod m'ași presenta înaintea acestei majorități, ea n'ar putea să mă primească mai călduros, mai cu iubire, de cât atunci când ași veni în numele său. (*Aplause*.)

Nu mă voi întinde mult asupra discuțiunei actelor judecătorești din urmă. Fiind dată situațiunea ast fel cum a fost înțeleasă de M. S. Regele, ast-fel cum a fost înțeleasă de

partidul liberal și de țara întreagă, pot afirma că în această împrejurare, *toate resorturile Statului au lucrat politicește* și lucrând ast-fel, ele 'și au îndeplinit cea mai sfântă și cea mai patriotică dintre datoriî. (*Aplause.*)

Zadarnic învinuiți partidul liberal că s'a deșis caci ați văduț, că toate organele statului au conlucrat la soluțiunea pe cari d-voastră o găsiți în consecință : același rege care a iscălit decretul de numire al locotenenței, declarând scaunul mitropoliei vacant, același rege a contrasemnat actele guvernului actual. Același Sinod care a semnat sentința de caterisire, a semnat și hotărîrea de ridicare. Acelaș procuror general care a direjia instrucțiunea cu privire la ordonanța ce s'a dat de judecătorul de instrucțiune, același procuror general a mers înaintea Camerei de punere sub acuzare pentru a casa, pe un motiv de formă, numita ordonanță. Noi reținem pentru un moment două lucruri : întâi că fondul ordonanței judecătorului de Instrucție a rămas neatins ; al doilea, că atât judecătorul de Instrucție, Vasiliu, cât și procurorul Nicolau, nu au făcut, instrumentând în această afacere, de cât să'și îndeplinească cu demnitate datoria lor.

Eū știu, d-lor, că mult v'ar plăcea d-voastră ca să rămênă inegriți acești



magistrați; mai ales judecătorul de instrucție, Vasiliu, care a instrumentat și în afacerea Andrei Popovicî....  
(*Aplause.*)

D. N. Fleva. Atunci mâncaî la mine de 2 ori pe di.

D. Djuvara. Când mâncam eu la d-ta, d-ta erai ministrul majorității și mâncaî la bugetul Statului. (*Aplause, sgomot, intreruperi.*)

D. V. Cogălniceanu intrerupe.

D. Djuvara. D-le Cogălniceanu, am răspuns la mai multe intreruperi ale d-tale, crezând că 'ți vor fi de ajuns cuvintele mele; acum nu mai pot de cât să'ți amintesc anecdota pe care ilustrul d-tale părinte o spunea în această incintă unui incorijibil întreprător.—Rog onor. Adunare să ierte ceea ce această anecdotă ar avea nepotrivit pentru modestia mea, ținând seamă numai de folosul ce ar putea să aibă d. Cogălniceanu din ancheta părintelui său. Sub domnia lui Sturdza erau la un moment relațiunile încordate între Mitropolit și Vodă. Se afla atunci pe lângă Vodă un funcționar vechi care avea oare cum cu Vodă o vorbire mai francă; și 'i-a ȝis: Măria Ta, este o stare foarte rea pentru Moldova ca să fiți în vrajbă cu Mitropolitul; de ce nu vă împăcați? Atunci Vodă s'a întors către slujbașul său și 'i-a ȝis: repede cu o tră-

sură să te duci la Mitropolie și să aduci pe Nae (Nae era un alt slujitor vechiu și de credință al Mitropolitului); s'a dus și a adus pe acel Nae creștând că e vorba de împăcare. Atunci când au fost amândouă față, Vodă le-a zis: Treceți acum amândouă după perdea și puneți țara la cale. (*Ilaritate*).

Găsesc că de data aceasta am vorbit deja destul împreună cu d. Cogaľniceanu, și să'mi dați voe să mai vorbesc și cu d. Fleva. (*Aplause*.)

De altminteri, câte-va cuvinte mai am d-lor și termin. Campania de insinuări rău voitoare asupra partidului nostru, campanie care a luat Biserica drept pretext și care se resfrânge și asupra țerei nu a încetat. Organul d-lui Fleva, în numerile sale din urmă și aproape în întregul acestor numere, coprinde incalificabile presupunerii ce nu sunt de cât un pretext pentru a agita din nou opiniunea publică pe cestiunea religioasă. Pe coloane întinse se anunța țerei întregi că a venit acum în București un Mitropolit catolic și că s'aun mai înființat deja mai multe episcopate catolice în țară. Ce însemnează acest spectru al catolicismului pe care d. Fleva îl ridică în ochii țerei? Pe cine este menită să deservească și să mineze această campanie? Pe partidul libe-

ral ? Dar ce ? Liberalii sunt catolici ?  
 Și, invers : pe cine poate sluji această  
 campanie de insinuări ? Pe conserva-  
 torii ? Dar ce ? numai conservatorii  
 sunt ortodoxi ? D-lor, organul d-lui  
 Fleva merge cu necuviință nepome-  
 nită într'o țară constituțională și ci-  
 vilisată, pâna acolo, în cât nu numai  
 că agită spectrul catolicismului lăsând  
 să se presupună că la noi sunt lupte re-  
 ligioase, dar pune în circulațiune și știri  
 tendențioase menite să coboare pres-  
 tigiul Statului nostru independent și  
 de sine stătător. Organul d-lui Fle-  
 va anunța tuturilor : «...Că d. Fonton,  
 «ministrul Rusiei la noi, va face în  
 «curând o vizită mitropolitului pri-  
 «mat, pentru a se întreține cu dînsul  
 «în această cestiune (a mitropolitului  
 «catolic)....» Și organul d-lui Fleva a-  
 daogă : «Mai mulți membri de ai Si-  
 «nodului sunt hotărîți să meargă la  
 «Rege, pentru ai expune vederile lor...»

Vedeți d-lor, iar lupta în Biserică,  
 iar catolicism, iar regele....

Ce însemnează această campanie  
 începută din nou.

Dacă d-voastră, d-le Fleva, nu ati  
 înțeles că este o supremă necuviință  
 ca să puneți în intențiunea represen-  
 tantului unei puteri străine hotărîrea de  
 a se amesteca fățiș într'o cestiune de  
 ordine pur interioară, atunci mă întreb  
 ce puteți înțelege ? D-lor-voastre d-lor,

și mă adresez acum majorității, ați știut, și ați înțeles de mult, că toate aceste nuvele de senzațiune nu sunt de cât pure invențiuni—și împreună cu d-voastră, d-lor, sunt sigur că a înțeles-o țara întreagă.

Căci, sunteți, d-lor, expresiunea majorității corpului electoral, expresiunea țerei.

Este adevărat că un organ al partidului conservator, vă aduce cele mai evidente injurii. Aceste injurii, însă, nu vă pot atinge.

Este iarăși adevărat, că d. Ceaur-Aslan, și mai ales d. Fleva se întrebau, dacă mai susțineți oameni politici ai guvernului trecut, pentru ca să știe dacă mai reprezentați țara; dar am putea, la rëndul nostru, să întrebăm pe d. Fleva, ce interes mai are să știe ce cugetă majoritatea asupra fie-căruia din membrii ei? D. Fleva nu mai face parte din formațiunea național-liberală; organul d-sale și-a schimbat titulatura și se numește astăzi organ liberal-democrat. La banchetul de la Dacia, d. Fleva a fost proclamat șef al unui nou partid. În acest important eveniment, s'aũ afirmat două lucruri:

Iată cum ne anunță *Dreptatea*:

«In astă-seară, să fie bine stabilit, întemeierea partidului liberal-democrat

și proclamarea d-lui Nicolae Fleva ca șef al acestui partid».

Nu s'a schimbat dar, domnilor, nimic în partidul liberal, și pot afirma că nu s'a schimbat nici d. Fleva; d-sa nu a făcut de cât să'și schimbe și eticheta, căci în realitate nu mai era în partid de mult.

Majoritățile Corpurilor legiuitoare sunt aceleași, ele represintă țara ca și în trecut. Nu sunt aceste majorități formate, pe când d. Fleva era ministru de interne al partidului liberal?

Nu sunt aceste majorități eșite din alegeri, pe cari d-l Fleva le-a presidat?

Din acele alegeri cari au fost proclamate de d-l Fleva, ca fiind cele mai libere din câte s'au făcut până acum în țara Românească?

Aceleași majorități cari v'au acoperit pe d-voastră d-le Fleva, aceleași majorități acoperă astă-zi oamenii politici ai partidului—atât guvernul cât și majoritățile sunt și ele acoperite de buletinele de vot, prin cari corpul electoral și-a exprimat voința sub, însă—și a d-voastră presidare.

Ce s'a schimbat dar de atunci?

Domnilor, buletinele de vot, când acoperă un partid politic în întregul lui, sunt ca fulgii de zăpadă cari a-

coperă pământul fără deosebiri  
brăcând cu o mantie nepătată,  
nurile mănoase și gunoaietele. (*A  
use*).

Când, însă, vin razele soarelui și  
fulgii de zăpadă se topesc, atunci nu-  
mai se vede locul unde au fost gu-  
noaietele și locul unde este pământ  
mânos. (*Aplause prelungite*).

